

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การใช้บริการศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลของเกษตรกรในอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน (The Utilization e of Agricultural Technology Transfer and Service Center of farmers in Sopmoei District, Maehongson Province) เพื่อนำมาใช้สำหรับการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ตัวแปรของการศึกษา รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือ การรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ
3. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
4. บริบทเกี่ยวกับอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความคิดเห็น (Opinion) เป็นเรื่องส่วนบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีขอบเขตตาม ประสบการณ์ของบุคคลต่อสิ่งนั้นๆ ซึ่งมีข้อแตกต่าง คล้ายคลึง หรือความหลากหลายของแต่ละ บุคคล ด้วยเหตุนี้ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความคิดเห็น” หรือ “ทรรศนะ” (opinion) ไว้ดังนี้

มานิต มานิตเจริญ (2537: 49) ได้ระบุในพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานว่า ทรรศนะ หมายถึง ความคิดเห็น ซึ่งในความคิดเห็นของแต่ละคน แต่ละกลุ่มย่อยที่จะมีความคิดเห็น เหมือน หรือไม่เหมือนก็ได้ และ Hoults Guide (1969: 228) อ้างในอัจฉริยา นวลขาว (2542: 28) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็น (Opinion) ว่าเป็นการแสดงออกความคิดเห็น ที่คิดอย่างรอบคอบ โดยอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องตัดสินใจ โดยไม่จำเป็นว่าความคิดอย่างรอบคอบนั้น จะตั้งอยู่บน พื้นฐานของความชัดเจนอย่างเพียงพอ หรือไม่ก็ตาม คล้ายกับบุญธรรม คำพอง (2520: 27) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นของบุคคลจะเกี่ยวกับคุณสมบัติประจำตัว บางอย่าง เช่น

พื้นความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน และการติดต่อกันระหว่างบุคคล นับเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคล และกลุ่มมีความคิดเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะพื้นฐานความรู้ เป็นกระบวนการ สังเกตการณ์ ที่ได้รับจากการศึกษามากหลายปี จะเป็นรากฐานก่อให้เกิดความคิดเห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะ เสริมความคิดอีกโดย สุชาและสุรงค์ จันทร์เอม (2524: 85) ได้กล่าวว่าความคิดเห็นคือ การแสดงออกของเจตคติ เพราะเจตคติที่มีเกี่ยวพันกับความนึกคิด ซึ่งการนึกคิดนั้นเป็นลักษณะของ ความรู้สึกของจิต หรือสิ่งกระตุ้นให้ความคิดของบุคคลเอียงไปทางใดทางหนึ่งได้ ซึ่ง ฌรงค์ รามสูตร (2537: 8) ได้ให้ความเห็นว่าความคิด เป็นความรู้สึกของบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ซึ่งอาจแสดงออกมาด้วยการพูด การปฏิบัติ หรือการเขียน การแสดงออกของความคิดเห็นจะเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรม ระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณา และประเมินค่าก่อนที่จะตัดสินใจแสดงความคิดเห็น ในเรื่องนั้นๆ ซึ่งความคิดเห็นนี้อาจเป็นที่ยอมรับ หรือปฏิเสธจากคนอื่นๆ ก็ได้

จากแนวคิดดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ความคิดเห็น (Opinion) คือการลงความเห็นการ แสดงออกซึ่งความรู้สึก ความเชื่อ หรือการพิจารณาดำเนินการต่างๆ ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใด เรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะ ซึ่งอาจแสดงออกมาโดยการพูด การปฏิบัติ การเขียน ความคิดเห็นนี้ เปลี่ยนแปลงได้บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง ทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมระหว่างบุคคล ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (ยอมรับ) หรือการ ตรงข้ามกัน โดยไม่เห็นด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถ มองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่า บุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการ แสดงออกที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดความพึงพอใจโดยตรง แต่สามารถวัดได้ โดยทางอ้อม โดยการวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้น และการแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง จึงสามารถวัดความพึงพอใจนั้นได้ พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กล่าวไว้ว่า “พึง” เป็นคำช่วยกริยาอื่น หมายความว่า “ควร” เช่น พึงใจ หมายความว่า พอใจ ชอบใจ และคำว่า “พอ” หมายความว่า เท่าที่ต้องการเต็มความต้องการ ถูกชอบ เมื่อนำคำสองคำนำมาสมกัน “พึงพอใจ” จะหมายถึง ชอบใจ ถูกใจตามต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับ Wolman Kaith (1973) อ้างใน ภนิดา ชัยปัญญา (2541: 11) กล่าวถึงความพึงพอใจไว้ว่า เป็นความรู้สึกที่ได้รับความสำเร็จ ตามความ

มุ่งหวังและตามความต้องการ มาตรฐานวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธี โยชิน นันดา (2533: 7) อ้างใน อมรลักษณ์ ปรีชาหาญ (2533: 21)

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม เพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าว อาจถามความพอใจในด้านต่างๆ

2. การสัมภาษณ์ เป็นการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดี จะได้ข้อมูลที่เป็นจริง

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล เป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูด กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “ความพึงพอใจ” ไว้ดังต่อไปนี้

เทพพนม เมืองแมน และ สวิง สุวรรณ (2539: 98) กล่าวว่า ความพอใจในงานเป็นภาวะของความพึงพอใจหรือภาวะของการมีอารมณ์ในทางบวก ที่มีผลเกิดขึ้นเนื่องจากการประเมินประสบการณ์ในงานของคนๆ หนึ่งที่ทำขึ้นด้วยตัวของเขาเองและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ปัจจุบันหรืออดีต

บุญแสง ธีระภาต (2533: 5) กล่าวว่า เมื่อบุคคลในองค์การ ทำงานด้วยความพอใจจะเป็นผลให้องค์การสามารถดำเนินกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในที่สุด

ปภาวดี คุลยจินดา (2535: 503-532) กล่าวว่าความพอใจในงานเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งเกิดขึ้นเฉพาะในตัวบุคคลเพียงคนเดียว และความพอใจในงานเกี่ยวกับปัจจุบันและสิ่งที่ผ่านไปในอดีต คนที่ทำงานจะต้องตัดสินใจระดับความพอใจของตนจากประสบการณ์และสิ่งที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเป็นเกณฑ์ และไม่ว่าจะเป็นคนในระดับไหนการทำงานเป็นประจักษ์ โครงสร้างและหล่อหลอมชีวิตให้มีคุณค่าเสมอ ความพอใจในงานช่วยเสริมความรู้สึกอันมีคุณค่านี้ให้แก่คนทำงานได้ นอกจากนั้นการทำให้คนทำงานมีความพอใจยังอาจช่วยลดโอกาสการเป็นปฏิปักษ์ต่องานของคนทำงานด้วย

สมยศ นาวิการ (2533: 98) กล่าวว่าความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกที่ดีโดยส่วนรวมของคนต่องานของพวกเขา เมื่อกล่าวถึงความพึงพอใจสูง โดยทั่วไปจะหมายความว่าคุณชอบ และให้คุณค่ากับงานของพวกเขาสูงและมีความรู้สึกที่ดีต่องานของพวกเขาผ่านมา

Morse Nancy (1955: 27) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึงสิ่งใดก็ตามที่สามารถลดความตึงเครียดของมนุษย์ให้น้อยลงและความตึงเครียดนี้เป็นผลจากความต้องการของ

มนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากก็จะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้อง เมื่อใดความต้องการได้รับการตอบสนอง ความตึงเครียดก็จะน้อยลงหรือหมดไป ทำให้เกิดความพึงพอใจ

Vroom Victor (1964: 99) กล่าวว่าความพึงพอใจในงานกับทัศนคติในการทำงาน อาจใช้แทนกันได้ เพราะความพึงพอใจและไม่พึงพอใจมีความหมายคล้ายคลึงกับทัศนคติที่ดีและทัศนคติที่ไม่ดีในการทำงาน

Davis Kaith (1967: 81) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับบุคคล เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานทั้งร่างกายและจิตใจได้รับการตอบสนอง พฤติกรรมเกี่ยวกับความพึงพอใจของมนุษย์เป็นความพยายามที่จะจัดเป็นความตึงเครียดหรือความกระวนกระวาย หรือภาวะไม่สมดุลทางร่างกาย เมื่อสามารถจัดสิ่งต่างๆ ดังกล่าวออกไป มนุษย์ย่อมจะได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่ต้องการ

Milton and Naylor (1968: 192) กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานเป็นผลรวมของทัศนคติต่างๆ ที่แสดงออกโดยผู้ปฏิบัติงาน ทัศนคติเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับงานที่ปฏิบัติและเกี่ยวข้องกับปัจจัย เช่น ค่าจ้าง ความมั่นคง โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้า การได้รับการยอมรับนับถือ

จากแนวคิดดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นการแสดงความรู้สึกดีใจ ยินดีของเฉพาะบุคคลในการตอบสนองความต้องการในส่วนที่ขาดหายไป ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจัยเหล่านั้นสามารถเสนอความต้องการของบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจได้อย่างเหมาะสมและเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคลที่จะเลือกปฏิบัติในกิจกรรมนั้นๆ

3. ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2543 เพื่อเป็นศูนย์กลางความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรท้องถิ่น และเกษตรกร ในการพัฒนาการเกษตรและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกร และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา กำหนดทิศทางการพัฒนาและกำหนดโครงการกิจกรรมด้วยตนเอง โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับพื้นที่ให้เกิดการบูรณาการ สามารถให้บริการแก่เกษตรกรที่จุดเดียว เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพชุมชนและเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อขยายผลให้สอดคล้องกับแผนบริหารการพัฒนาในการกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น พร้อมทั้งมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนาด้านการเกษตร โดยชุมชนมีส่วนร่วมอันเป็นไปตาม

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่ต้องการกระจายอำนาจในท้องถิ่นพึ่งตนเอง นอกจากนี้ศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จึงเป็นศูนย์บริการ แลกเปลี่ยน เผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลความรู้ และเทคโนโลยีด้านการเกษตร ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมการ ทดสอบเทคโนโลยีชุมชน การสาธิตต้นแบบเชิงผสมผสานกิจกรรมการเกษตร และการสาธิต นำร่องเชิงการผลิตทางการเกษตรเฉพาะด้าน พร้อมทั้งสร้างชุมชนเครือข่ายพัฒนาการเกษตร ให้สามารถนำไปปรับใช้ในไร่นาได้อย่างเหมาะสม อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่มีการ เชื่อมโยงการปฏิบัติงาน ระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กร แกนนากลุ่มอาชีพ และหน่วยงานต่างๆ ในลักษณะบูรณาการ และสอดคล้องประสานกัน อันเป็นปัจจัยสำคัญผลักดันศักยภาพชุมชนให้เข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน กรมส่งเสริมการเกษตร (2545: 1)

จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยสำนักงานเกษตรจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ดำเนินการจัดตั้ง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จำนวน 35 ศูนย์ และในส่วนของ อำเภอสบเมยมีจำนวน 6 ศูนย์ ครอบคลุมพื้นที่ 6 ตำบล ได้แก่ ตำบลกองก่อ ตำบลป่าโปง ตำบล แม่สามแลบ ตำบลแม่คะตวน ตำบลแม่สวด ตำบลสบเมย มีหมู่บ้านรับผิดชอบทั้งสิ้นจำนวน 58 หมู่บ้าน เพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรในแต่ละตำบลเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์วางแผน แก้ไขปัญหา พร้อมทั้งพัฒนาด้านการเกษตรด้วยตนเอง และจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ การ ฝึกอบรม ดูงาน ให้คำแนะนำ หรือการจัดกระบวนการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ เพื่อให้เกษตรกรรวมกลุ่ม กันเรียนรู้ และพัฒนาอาชีพ หรือการแก้ไขปัญหาเปิดบริการให้เกษตรกรในด้านต่างๆ ดังนี้ การให้ คำปรึกษา / คำแนะนำ ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ / เอกสารคำแนะนำ การให้บริการวินิจฉัย ศัตรูพืช วิเคราะห์ดิน การจดทะเบียนต่างๆ ฯลฯ รับเรื่องปัญหาทางการเกษตรและร่วมในการ ให้บริการทางการเกษตร การสนับสนุนปัจจัยการผลิตเพื่อการเรียนรู้ (กรณีที่มีโครงการสนับสนุน) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลของเกษตรกรอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตลอดจนปัญหาและแนวทางแก้ไขใน การดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์แก่คณะทำงาน เจ้าหน้าที่ และเกษตรกรที่รับบริการจาก ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลทั้งภายในอำเภอสบเมย และที่อื่นๆ พร้อมทั้งหน่วยราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถนำงานวิจัยนี้ไปพัฒนาปรับปรุงเพื่อการบริหารงาน ที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1. กรอบแนวคิด

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำ “โครงการเพิ่มศักยภาพชุมชนด้านการเกษตร” ขึ้น โดยมุ่งเน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับการพัฒนา เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ทรัพยากรที่มี

อยู่ในชุมชน อาทิ ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ฯลฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยโครงการเพิ่มศักยภาพการผลิตของชุมชน มีหลักการที่สำคัญอยู่ 4 ประการ ประกอบด้วย

1.1 เพื่อให้การดำเนินงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่บัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตราที่ 78 79 และ 84 รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รัฐต้องส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนทางการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

1.2 เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปรับบทบาทของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนบทบาทของราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินการกิจการสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่น และเกษตรกรสามารถตัดสินใจในการผลิตการเกษตรด้วยตนเอง กำกับดูแลและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2543 ที่เห็นชอบในหลักการโครงการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรชุมชน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้บริการ และพิจารณาจัดตั้งในพื้นที่ที่เหมาะสมและจำเป็น โดยคำนึงถึงอาชีพหลักของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ที่สำคัญ

1.4 เพื่อให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ตามกฎหมายที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นผู้กำกับดูแลกับองค์กรต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาการเกษตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวนโยบาย

ภายใต้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่ต้องส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนพัฒนาการเกษตร ภายใต้หลักการที่ประชาชนมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการกำหนดแผนการพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง เพื่อให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ วางแผนและบริหารจัดการแผนด้วยตนเอง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่ในการสนับสนุนด้านการบริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารการเกษตรที่สำคัญแก่เกษตรกรในลักษณะบูรณาการ ณ จุดเดียว คือ ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี

การเกษตรประจำตำบลในการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จะไม่เน้นในด้านของอาคารสิ่งก่อสร้างแต่จะเน้นด้านความสำคัญของชุมชนเป็นหลัก

3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ

3.1 ปรับเปลี่ยนกระบวนการในการพัฒนาการเกษตรที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสถาบันเกษตรกรและชุมชน มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนด้วยตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในลักษณะบูรณาการ

3.2 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของส่วนราชการในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับท้องถิ่น

3.3 เพิ่มศักยภาพของชุมชนในการวางแผนและพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาการเกษตรเสนอแนะให้มีการใช้ประโยชน์จากงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการเกษตร รวมทั้งส่งเสริมการออมและระดมทุนของชุมชน เพื่อการลงทุนทางธุรกิจ

4. เป้าหมาย

ได้มีการจัดตั้งศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในปี 2546 รวม 7,125 ตำบล ประกอบด้วย

4.1 ศูนย์นำร่องจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแม่ข่ายในการเรียนรู้ระดับประเทศ จำนวน 8 ศูนย์

4.2 ศูนย์หลักจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแม่ข่ายในการเรียนรู้ระดับจังหวัด (จังหวัดละ 1-2 แห่ง) จำนวน 99 ศูนย์

4.3 ศูนย์ขยายจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างและเป็นแม่ข่ายในการเรียนรู้ระดับอำเภอ (อำเภอละ 1 แห่ง) จำนวน 769 ศูนย์

4.4 ศูนย์เตรียมการจัดตั้งครอบคลุมทุกตำบลที่มีพื้นที่การเกษตร จำนวน 6,249 ศูนย์ โดยการเรียนรู้จากศูนย์ตัวอย่างทั้ง 3 ประเภท

5. วิธีการดำเนินงาน

5.1 องค์ประกอบของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

5.1.1 **ที่ทำการศูนย์** จัดตั้งขึ้นเป็นเพียงศูนย์กลางของชุมชน มิใช่จัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่จึงใช้อาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้วในชุมชน ปกติจะขอใช้สถานที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นที่รวบรวม นำเสนอและบริการข้อมูล ตลอดจนใช้เป็นที่พักผ่อน จัดเวทีชาวบ้าน ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น

5.1.2 **คณะกรรมการบริหารศูนย์** ประกอบด้วยตัวแทนของชุมชน ตัวแทนกลุ่มสาขาอาชีพต่างๆ ตัวแทน อบต. และตัวแทนหมู่บ้าน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่

รับผิดชอบตำบลทำหน้าที่เป็นเลขานุการ ความสำคัญของคณะกรรมการบริหารศูนย์ก็คือ การร่วมมือกับเกษตรกรในชุมชนเพื่อจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล และบริหารจัดการทรัพยากรด้านการเกษตร งบประมาณ และโครงการต่างๆ

5.1.3 แผนพัฒนาการเกษตรของตำบล ซึ่งเกิดจากชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาให้ครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ เช่น ดิน แหล่งน้ำ ป่าชุมชน และด้านการเกษตร เช่น การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง ด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมหลักของตำบลคืออะไร ควรปรับปรุงส่วนใด จะมีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องอะไร และจะลงทุนธุรกิจทางชุมชนอย่างไร

5.1.4 จุดถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือจุดสาธิตการเกษตร ทั้งด้านพืช ประมง ปศุสัตว์ เกษตรผสมผสาน และอื่นๆ โดยพิจารณาคัดเลือกจากฟาร์มของเกษตรกรที่ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จในอาชีพ สามารถเป็นตัวอย่างในการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติของเกษตรกรในตำบล โดยมีวิทยากรเกษตรกร ซึ่งเป็นเจ้าของจุดสาธิตการเกษตรทำหน้าที่วิทยากรเกษตรกรในการถ่ายทอดความรู้

5.2 ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นศูนย์กลางในเรื่องต่างๆ ดังนี้

5.2.1 ศูนย์ข้อมูลการเกษตรของชุมชน ได้แก่ ข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลการเกษตร ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม และอื่นๆ

5.2.2 ศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร คือมีจุดสาธิตในการศึกษาเรียนรู้ของชุมชน มีวิทยากรที่เป็นเกษตรกรเป็นผู้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรด้วยกัน และมีส่วนราชการต่างๆ เข้าไปถ่ายทอดความรู้

5.2.3 ศูนย์บริการเกษตรกรโดยเกษตรกรสามารถขอรับบริการจากรัฐ ผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และส่วนราชการสามารถมาให้บริการผ่านศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลได้ด้วย

5.2.4 เวทีชาวบ้านเพื่อการวางแผนพัฒนา เป็นการสร้างเวทีชาวบ้านให้เกิดการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาศักยภาพของชุมชน และนำเสนอแผนขอรับการสนับสนุนจากองค์กรท้องถิ่น หรือส่วนราชการ

5.2.5 เวทีบูรณาการของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยจะบูรณาการจากแผนงาน โครงการในตำบล เพื่อให้ส่วนราชการต่างๆ มาปฏิบัติงานร่วมกันตามแผน

6. คณะกรรมการศูนย์

คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีจำนวนทั้งสิ้นไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย

6.1 ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน

- 6.2 ผู้แทนสถาบันเกษตรกร และหรือ กลุ่มอาชีพการเกษตรในตำบล ไม่เกิน 2 คน
- 6.3 อาสาสมัครเกษตรกรที่มีอยู่ในตำบล จำนวน 1 - 4 คน
- 6.4 ผู้แทนหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน
- 6.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง ในการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลร่วมกับผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนด และผู้แทนสถาบันเกษตรกร จำนวน 2 คน

สำหรับประธานกรรมการ จะต้องได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร โดยมีองค์ประชุมไม่น้อยกว่า 2 ใน 3

7. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการศูนย์ฯ

7.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์ฯ

7.1.1 จัดทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการศูนย์ฯ จัดการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ทุกเดือน พิจารณากิจกรรม/โครงการ การวางแผน การปฏิบัติงาน และการติดตามผล

7.1.2 กระตุ้นให้ผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันวางแผนพัฒนาด้านการเกษตร

7.1.3 วางแผนปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ร่วมกับบุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

7.1.4 ประสานงานจัดหางบประมาณ และบริหารจัดการเงินทุนของศูนย์ฯ (ในกรณีที่มีเงินทุน)

7.1.5 สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในพื้นที่ ในการดำเนินกิจกรรม

7.2 ด้านการจัดกิจกรรมสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกร

7.2.1 จัดทำข้อมูลประจำตำบล ได้แก่ การสำรวจ และรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกษตรกรให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับเจ้าหน้าที่รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของตำบล สรุปผลข้อมูลและบริการข้อมูลแก่เกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

7.2.2 จัดการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ การหาความต้องการด้านฝึกอบรม ดูงาน ฝึกงาน หรือการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร คัดเลือกและพัฒนาจุดสาธิตและวิทยากรเกษตรกร จัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ เช่น การฝึกอบรม ดูงานแปลงสาธิต ฯลฯ

7.3.3 สนับสนุนการจัดทำวิสาหกิจชุมชน (ร่วมกันผลิต ร่วมกันจำหน่าย)

7.4.4 ด้านการเตือนภัย ได้แก่ การแจ้งข่าวเตือนภัยให้แก่ชุมชนให้เฝ้าระวัง และแจ้งข่าวให้สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่รับผิดชอบทราบเหตุผิดปกติหรือภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช สัตว์ ประมง และภัยเศรษฐกิจอื่นๆ

7.5.5 การรับรองรายงานต่างๆ เช่น ตรวจสอบความถูกต้องของผู้ประสบภัย สสำรวจข่าวนาปีนาปรัง และข้อมูลการเกษตรอื่นๆ

7.5.6 สนับสนุนการสร้างและพัฒนาเครือข่ายทั้งด้านกลุ่มผู้ผลิต กลุ่มแปรรูป เครือข่ายการตลาด หรือองค์กรในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

7.3 ด้านการประชาสัมพันธ์

ได้แก่ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ทุกกิจกรรมของศูนย์ฯ ให้ประชาชนรับทราบ และเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ทางหอกระจายข่าว นิทรรศการ การจัดกิจกรรม สื่อมวลชน ฯลฯ

8. บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบล

8.1 การถ่ายทอดเทคโนโลยี

8.1.1 การจัดทำแผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จากความต้องการของชุมชนรวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดเทคโนโลยี

8.1.2 ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยเตรียมการก่อนการถ่ายทอดเทคโนโลยี ได้แก่

- การจัดทำหลักสูตร การคัดเลือกเกษตรกร จัดทำกำหนดการ จัดเตรียม สถานที่และเอกสาร จัดหางบประมาณ และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์
- การสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร ประสานงานและอำนวยความสะดวก รวมทั้งการสร้างบรรยากาศและสร้างสัมพันธภาพที่ดีในระหว่างการถ่ายทอด เทคโนโลยี
- การประเมินผลการเรียนรู้ ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่เกษตรกร ได้รับจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพของเกษตรกร

8.1.3 รายงานผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยการประมวลสรุปผลการเรียนรู้ และความพึงพอใจของเกษตรกร ตลอดจนกิจกรรมหรือวิสาหกิจที่เกิดจากการถ่ายทอด เทคโนโลยี เสนอต่อคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตร จังหวัด และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ จัดทำรายงานผลการถ่ายทอดเทคโนโลยีในภาพรวมของ ศูนย์บริการฯ

8.1.4 จัดทำทะเบียนประวัติ โดยการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดของเกษตรกรผู้ผ่านการถ่ายทอดเทคโนโลยีในแต่ละเรื่อง จัดแยกออกเป็นหมวดหมู่ตามสาขาอาชีพ รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลของวิทยากรที่ถ่ายทอดความรู้ จัดแยกเป็นวิทยากรจากหน่วยงานราชการ และวิทยากรเกษตรกร

8.2 การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการเกษตร

8.2.1 ข้อมูลพื้นฐานประจำตำบล โดยการรวบรวมข้อมูลประจำตำบลที่มีทั้งหมดมาปรับปรุง จัดทำในรูปแบบต่างๆที่เข้าใจง่าย เช่น รูปแผนที่ ตาราง รูปภาพ แล้วนำเสนอในเวทีชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นปัจจุบัน และจัดทำเป็นเอกสารข้อมูลหลักของตำบล เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการพัฒนาการเกษตรประจำตำบล และการปฏิบัติงานด้านต่างๆ

8.2.2 ข้อมูลภาวะการผลิตพืช ประมง ปศุสัตว์ โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วม และผ่านการวิเคราะห์ของคณะกรรมการบริหารศูนย์ ซึ่งควรจะต้องมีการจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบันทุก 2 เดือน

8.2.3 ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ดำเนินการจัดทำทะเบียนเกษตรกรให้ครบทุกครัวเรือน รวมทั้งปรับปรุงและตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน โดยเก็บรวบรวมไว้ที่ศูนย์บริการฯ

8.3 การพยากรณ์และการเตือนภัย

8.3.1 การพยากรณ์ ดำเนินการสำรวจข้อมูลตามแบบรายงานการคาดคะเนผลผลิตไม้ผลจำนวน 8 ชนิด ได้แก่ ลิ้นจี่ ลำไย กาแฟ เงาะ มังคุด ทุเรียน มะม่วง และมะนาว โดยการสำรวจและรายงาน 3 ช่วง คือ ช่วงติดดอก ช่วงติดผลอ่อน และช่วงให้ผลผลิต และส่งให้อำเภอ และนำผลการคาดคะเนผลผลิตที่ได้รับจากจังหวัด อำเภอ แจ้งให้เกษตรกรทราบ

8.3.2 การเตือนภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช ภัยเศรษฐกิจ ดำเนินการดังนี้

- เมื่อได้รับข้อมูลการเตือนภัยจากส่วนกลางผ่านจังหวัด อำเภอ แจ้งให้เกษตรกรทราบก่อนเกิดเหตุการณ์ เช่น น้ำท่วม ฝนแล้ง ศัตรูพืชระบาด ราคาผลผลิตตกต่ำฯ เป็นต้น

- เมื่อพบเหตุผิดปกติ หรือภัยเริ่มต้น เช่น น้ำท่วมฉับพลัน คลองชลประทานชำรุด เกิดโรคระบาดในพืช สัตว์ ประมง ปริมาณผลผลิตมากเกินกว่าที่คาดคะเนไว้หลายเท่า การชุมนุมเรียกร้องของเกษตรกร เป็นต้น ให้แจ้งด่วนไปยังอำเภอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

- การรายงานภัย เช่น เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช หรือภัยเศรษฐกิจ ให้รีบรายงานความเสียหายไปยังอำเภอ ภายใน 24 ชั่วโมง ให้มีการกลั่นกรองรายงานโดยรอบคอบ ตามระเบียบของทางราชการ โดยระดับตำบลต้องผ่านคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการฯ

9. ประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากศูนย์

9.1 มีศูนย์กลางในการให้บริการของหน่วยงานต่างๆ แก่เกษตรกร เช่น การบริการตรวจวิเคราะห์ดิน การบริการตรวจสอบสารพิษตกค้างในพืชผล การตอนสัตว์ ผสมเทียม การกรวดน้ำในบ่อปลา เป็นต้น

9.2 ได้รับการบริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งการพยากรณ์ การเตือนภัยธรรมชาติ ภัยศัตรูพืช และภัยเศรษฐกิจ

9.3 เป็นแหล่งให้ความรู้และเทคโนโลยีที่ถูกต้องเหมาะสมแก่ชุมชนได้รับการถ่ายทอดความรู้ และเทคนิคในการทำเกษตรในรูปแบบต่างๆ ทั้งด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง พัฒนาที่ดิน และอื่นๆ

9.4 เป็นศูนย์รวมและเป็นสถานที่ประชุม พบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ของเกษตรกรในชุมชน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาชุมชน กำหนดทิศทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

9.5 เป็นจุดที่รวบรวมหรือแสดงผลผลิตภัณฑ์ของตำบล เพื่อจัดให้มีการจำหน่ายผลผลิต หรือซื้อขายโดยตรง

9.6 เป็นสถานที่ติดต่อยื่นคำร้อง คำขอรับบริการของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทั้งด้านพืช สัตว์ ประมง และอื่นๆ เพื่อเสนอให้แก่งานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

จากข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งให้เห็นว่าการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลัก 4 กลุ่มด้วยกัน คือ 1) ปัจจัยทางด้านกายภาพของชุมชน ประกอบด้วย สภาพพื้นที่ จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร การใช้ประโยชน์จากป่า แหล่งน้ำ การคมนาคม เป็นต้น 2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ขนาดครอบครัว แรงงานในครอบครัว เป็นต้น 3) ปัจจัยจากการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดกิจกรรม สนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกร และด้านการประชาสัมพันธ์ศูนย์ เป็นต้น 4) ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ นโยบายจากส่วนกลาง การมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน เป็นต้น

4. บริบทเกี่ยวกับอำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อำเภอสบเมยตั้งอยู่ทางทิศใต้สุดของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอแม่สะเรียง

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอฮอดและอำเภออมก๋อย (จังหวัดเชียงใหม่)

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภออมก๋อย (จังหวัดเชียงใหม่) และอำเภอท่าสองยาง (จังหวัดตาก)

ทิศตะวันตก ติดต่อกับรัฐกะเหรี่ยง (ประเทศพม่า)

การแบ่งเขตการปกครองอำเภอสบเมยแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 ตำบล 58

หมู่บ้าน ได้แก่

1. สบเมย (Sop Moei)	12	หมู่บ้าน
2. แม่คะตวน (Mae Khatuan)	8	หมู่บ้าน
3. กองก่อย (Kong Koi)	9	หมู่บ้าน
4. แม่สวด (Mae Suat)	12	หมู่บ้าน
5. ป่าโปง (Pa Pong)	7	หมู่บ้าน
6. แม่สามแลบ (Mae Sam Laep)	10	หมู่บ้าน

คำขวัญอำเภอสบเมย

สุดแดนสาละวิน แดนดินพริกกะเหรี่ยง

ลือเลื่องครูบาผาผ่า งามตาแม่น้ำเงา

ขุนเขารวมชาติ ใจสะอาดคนสบเมย

4.1 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง มีพื้นที่ราบอยู่บริเวณฝั่งแม่น้ำและพื้นที่ราบหุบเขา ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ประกอบด้วยป่าผลัดใบ ได้แก่ ป่าเบญจพรรณ ป่าแดง ป่าเต็งรัง มีการเพาะปลูกพืชทำการเกษตรเลี้ยงชีพ บริเวณพื้นที่ราบอยู่บริเวณฝั่งแม่น้ำและที่ราบหุบเขา มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน เช่น แม่น้ำยวม

4.2 สภาพภูมิอากาศ

จัดอยู่ในสภาพภูมิอากาศแบบฝนตกชุกสลับแห้งแล้ง ในเขตร้อนหรือเรียกว่า “Tropical Savanna Climate (Roppen “Aw”) สภาพภูมิอากาศมีความแปรปรวนอยู่เสมอ

ฤดูฝนเริ่มต้นตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม โดยรับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และจะมากในเดือนสิงหาคม

ฤดูร้อน เริ่มประมาณเดือนมีนาคม – เมษายน ซึ่งอากาศจะร้อนมากและแห้งแล้ง อุณหภูมิสูงสุด 40 องศาเซลเซียส

ฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ ของทุกปี

4.3 เส้นทางคมนาคม

อยู่ระหว่างอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอนและอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ผ่านเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105

4.4 สภาพสังคม

อำเภอสบเมย มีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 33,681 คน แยกเป็น ชาย 17,261 คน หญิง 16,420 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้นจำนวน 14,180 ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงร้อยละ 60 และคนพื้นเมืองร้อยละ 40

วิถีชีวิต

วิถีชีวิตชาวพื้นเมืองส่วนใหญ่จะมีความเชื่อวัฒนธรรมประเพณีคล้ายกับชาวพื้นเมืองล้านนาทั่วไป ส่วนใหญ่จะเคารพนับถือผู้อาวุโสและญาติวงศ์ตระกูลและวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยง

4.5 ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีในวันสำคัญต่างๆ เช่นประเพณีในวันสงกรานต์ (รดน้ำดำหัว) วันลอยกระทง (ออกหว่า) วันเข้าพรรษา (दानก้วยสลาก, ดานแตน) วันออกพรรษา (แห่เทียนแหง) และประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวกับความเชื่อทางด้านผีบรรพบุรุษ

4.6 สภาพเศรษฐกิจ

อาชีพโดยส่วนใหญ่ของชาวบ้านคือเกษตรกรรม รองลงมาคือข้าราชการและค้าขายพืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว กระเทียม พักทอง กะหล่ำ ข้าวโพดอาหารสัตว์ ข้าวโพดหวาน พืชผักผลไม้ เป็นต้น ด้านปศุสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนและจำหน่ายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สัตว์ที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ โค กระบือ สุกร ไก่ เป็นต้น เมื่อว่างจากหน้าทำการเกษตรชาวบ้านจะทำอาชีพเสริม เช่นการแปรรูปกล้วย การทำดอกไม้ประดิษฐ์ และรับจ้างทั่วไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมส่งเสริมการเกษตร (2542: 32) ได้สรุปผลการดำเนินงานศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนาร่องปี 2542 ทั่วประเทศ จำนวน 76 ศูนย์ พบว่า ศูนย์นาร่องร้อยละ 98 มีสถานที่ตั้งเหมาะสมที่จะเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดเทคโนโลยี ร้อยละ 84 มีข้อมูล

ข่าวสาร และวิชาการให้บริการเผยแพร่แก่เกษตรกร ร้อยละ 59 ได้ปรับปรุงสถานที่ตั้งสำนักงานศูนย์ และเปิดดำเนินการเรียบร้อยแล้ว ร้อยละ 96 มีจุดสาธิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่ ร้อยละ 65 ยังไม่พัฒนาจุดสาธิตให้มีความพร้อม เนื่องจากส่วนใหญ่จุดสาธิตเป็นแบบต่อยอดจากของเดิม ร้อยละ 60 ระบุว่าวิทยากรเกษตรกรทุกคนมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ได้ ร้อยละ 65 ได้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรแล้ว ร้อยละ 23 สามารถดำเนินการได้ถึงขั้นขยายผลไปยังเกษตรกรรายอื่น ร้อยละ 90 ได้มีการประชาสัมพันธ์ศูนย์ผ่านการประชุมของ องค์การบริหารส่วนตำบล หอกระจายข่าว เอกสารแผ่นพับ แผ่นปลิว และร้อยละ 63 มีผู้มาติดต่อขอใช้บริการข้อมูลข่าวสารการเกษตร

นันทา บุรณะธนัง และคณะ (2543: 12) ได้ประเมินความคิดเห็นของเกษตรกรอำเภอ และผู้อำนวยการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์นำร่อง ปี 2542 และปี 2543 ที่มีต่อเจ้าหน้าที่ส่วนกลางผู้รับผิดชอบประจำจังหวัด (ทีม 3 คน) พบว่า เกษตรอำเภอ และผู้อำนวยการศูนย์ฯ เกือบทั้งหมดได้รับการติดตามนิเทศงานจากส่วนกลาง ภาค และจังหวัด ส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการติดตามนิเทศงาน ความคิดเห็นต่อการติดตามนิเทศ เห็นด้วยปานกลาง ในเรื่องการติดตามทำให้เกิดการกระตุ้นในการทำงานให้มีคุณภาพและเสร็จตามกำหนดเวลา เป็นที่ เลี้ยงให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาในการทำงาน ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงาน เป็นไปด้วยดี ผู้ติดตามรู้เรื่องในการดำเนินงานศูนย์เป็นอย่างดี ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการ ทำงาน ทำให้ทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ เร็วขึ้น ช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินงานได้ดี และผู้ติดตาม ต้องการให้เกิดงานมากขึ้น จนไม่นึกถึงความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงาน และสภาพข้อเท็จจริงใน พื้นที่ มีความเห็นด้วยน้อยในเรื่องปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้ติดตามไม่ให้ความสำคัญหรือจริงจังต่อการ ติดตามนิเทศ และผู้ติดตามไม่ค่อยมีทักษะในการติดตามนิเทศ ผู้อำนวยการศูนย์ฯ และเกษตร อำเภอคาดหวังจะได้รับจากการติดตามนิเทศในเรื่องของการให้คำแนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนใน สิ่งที่เป็นไปได้ และเหมาะสม ช่วยแก้ปัญหาในการดำเนินงาน เป็นผู้ประสานงานระดับกรม และ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นขวัญและกำลังใจ และให้แนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และมี ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงาน ว่าผู้ติดตามต้องมีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจเรื่องศูนย์เป็นอย่างดี จะสามารถแนะนำและแก้ปัญหาให้แก่ผู้ปฏิบัติงานได้ การแจ้งผลการติดตามให้ผู้ปฏิบัติทราบเพื่อ จะได้แก้ไขข้อบกพร่อง ควรคำนึงถึงความรู้สึกของผู้ถูกติดตาม ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์และคณะ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง การ ขอมรับและรูปแบบที่เหมาะสม ในการดำเนินงานเตรียมความพร้อมของศูนย์บริการและถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จากรายงานผลการศึกษเกี่ยวกับความคิดเห็นของคณะกรรมการ ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล และเกษตรกร พบว่า การจัดตั้งจุด

สาธิต เมื่อมีการจัดตั้งให้แล้วก็ไม่มีการติดตามผล โดยบางแห่ง เจ้าหน้าที่ไม่เคยเข้าไปในแปลง สาธิตมา 1-2 ปีแล้ว การที่จะให้จุดสาธิตมีประโยชน์นั้น ควรจะมีการติดตามการดำเนินงานและให้การสนับสนุน จึงจะเกิดประโยชน์มากขึ้นกว่าเดิม

บัณฑิต เผ่าวัฒนา (2548: บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการฝึกอบรม คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในภาคเหนือ จากผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ได้รับความรู้ในระดับน้อย ส่วนการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหลังการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรคของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ คือ ขาดความร่วมมือจากคณะกรรมการ ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ และคณะกรรมการไม่มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการบริหารศูนย์ฯ

ประกฤษ จันทน์เกษร (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง บทบาทหน้าที่ของวิทยากร เกษตรกรในการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรของตำบลนาร่อง และตำบลหลักในเขตภาคเหนือ พบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีความสัมพันธ์กับบทบาทด้านการบรรยายความรู้ด้านการเกษตร ณ จุดสาธิต บทบาทด้านการกำหนดแผนการฝึกอบรม และถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกรทั่วไป และบทบาทการศึกษาพัฒนาวิชาการด้านการเกษตรด้วยตนเอง จำนวนแหล่งข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมีความสัมพันธ์กับบทบาทการบรรยายความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เกษตรกรในชุมชน

รัตนะ สวัสดิ์ (2551: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลบางขนาก อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับบทบาทและหน้าที่ของศูนย์ฯ ในระดับมาก เกษตรกรมีส่วนร่วมกับคณะทำงานฯ และมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในระดับน้อยมาก แต่มีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากจุดสาธิตและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบจำนวนมากที่สุดคือ เกษตรกรหนึ่งในเก้าติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการศูนย์ฯ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอบางน้ำเปรี้ยวไม่ค่อยสะดวก จึงเสนอแนะให้ผู้อำนวยการศูนย์ฯ ควรอยู่ปฏิบัติงานประจำ ณ ที่ศูนย์ฯ 5 วันทำการ/สัปดาห์

สุวรรณ สร้อยเกี้ยว (2548: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการใช้บริการของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลคลองอุดมชลจร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรที่ใช้ศูนย์บริการในระดับดีมากแต่มีความพึงพอใจสูงสุดเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าที่จำหน่าย ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ สถานที่คับแคบ อากาศร้อนเวลาประชุม ข้อเสนอแนะคือ ขยายอาคารสถานที่ให้กว้างขึ้น จัดหาพัดลม

เพิ่มเติมให้เพียงพอ สมมุติฐานการวิจัยพบว่าระดับการศึกษาและรายได้มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของเกษตรกรในการให้บริการ

สรุปจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการศึกษารั้งนี้ จึงได้กำหนดตัวแปรในการศึกษาเกี่ยวกับ สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้บริการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

